

Олексій ЛИСТОПАД

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3121-324X>

lystopad.oa@pdpdpu.edu.ua

Ірина МАРДАРОВА

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8899-2830>

mardarova.ik@pdpdpu.edu.ua

ОСВІТНЄ ЛІДЕРСТВО ЯК РЕСУРС ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ФОРМУВАННІ ЦІННОСТЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Oleksii LYSTOPAD

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Preschool Education, State
institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3121-324X>

lystopad.oa@pdpdpu.edu.ua

Iryna MARDAROVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Preschool Education,
State institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»,

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8899-2830>

mardarova.ik@pdpdpu.edu.ua

EDUCATIONAL LEADERSHIP AS A RESOURCE FOR EDUCATIONAL MANAGEMENT IN SHAPING THE VALUES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN FUTURE TEACHERS

Сучасна освітня парадигма перебуває у стані динамічної трансформації, зумовленої глобалізаційними процесами, цифровізацією суспільства, зростанням ролі інновацій та актуалізацією цінностей сталого розвитку. У цьому контексті професійна підготовка педагогічних кадрів потребує нових підходів, зорієнтованих не лише на засвоєння знань і формування фахових компетентностей, а й на розвиток здатності до управління змінами, організації освітнього середовища та виховання у здобувачів освіти соціально значущих цінностей [1; 5].

У цьому аспекті варто взяти до уваги, що особливе місце в зазначеному процесі посідає освітній менеджмент, який розглядається як система цілеспрямованих управлінських дій, спрямованих на ефективну організацію освітнього процесу, розвиток закладу освіти та забезпечення його інноваційного потенціалу. Важливою складовою освітнього менеджменту

виступає освітнє лідерство, що акумулює стратегічні й організаційні ресурси управління та забезпечує їх реалізацію у формуванні цінностей сталого розвитку майбутніх педагогів [3].

Означені факти переконують у тому, що освітнє лідерство в контексті менеджменту означає не лише виконання управлінських функцій, а й реалізацію культуротворчої місії, яка виявляється у здатності керівників і викладачів виступати ініціаторами позитивних змін, створювати умови для розвитку студентського самоврядування, упроваджувати інноваційні практики та забезпечувати партнерську взаємодію з громадськими й професійними спільнотами. Отже, лідерство можна розглядати як ключовий ресурс підвищення якості професійної підготовки педагогічних кадрів [5].

З огляду на цілі «Освіти для сталого розвитку» (UNESCO, 2015), майбутній педагог має постати не лише носієм знань, але й управлінцем освітніх процесів у широкому сенсі – здатним ініціювати та підтримувати суспільно значущі проекти, формувати культуру відповідальності, екологічної свідомості та соціальної справедливості серед здобувачів освіти. Саме тому дослідження освітнього лідерства як ресурсу освітнього менеджменту відкриває нові перспективи модернізації професійної підготовки

Ефективне управління процесом формування цінностей сталого розвитку в освітньому середовищі потребує системної реалізації комплексу управлінських функцій, що втілюються через освітнє лідерство. До ключових функціональних складових цього процесу належать мотиваційно-стимулююча, організаційно-координаційна та контрольньо-оцінювальна функції.

Мотиваційно-стимулююча функція освітнього лідерства передбачає створення інституційного середовища, яке формує стійкий інтерес здобувачів освіти до проблематики сталого розвитку. Реалізація мотиваційно-стимулюючої функції відбувається шляхом залучення студентів до проектної діяльності, підтримки їхніх ініціатив через грантові програми, організацію конкурсів інноваційних ідей, а також запровадження механізмів суспільного та академічного визнання досягнень у сфері сталого розвитку.

Організаційно-координаційна функція полягає у стратегічному управлінні розробкою й упровадженням освітніх програм, що інтегрують академічні знання з практико-орієнтованими підходами до реалізації цілей сталого розвитку. Вона охоплює забезпечення міждисциплінарної взаємодії, координацію діяльності кафедр, наукових лабораторій і структурних підрозділів закладу вищої освіти, а також розвиток партнерства з громадськими організаціями, бізнесом та органами влади з метою розширення можливостей практичного впровадження принципів сталого розвитку.

Контрольно-оцінювальна функція освітнього лідерства зорієнтована на системний моніторинг і оцінювання результативності освітніх ініціатив, спрямованих на інтеграцію цінностей сталого розвитку. Реалізація контрольньо-оцінювальної функції передбачає використання сучасних методів освітньої аналітики, визначення індикаторів ефективності (зокрема, рівень сформованості компетентностей сталого розвитку, ступінь участі студентів у екологічних та соціальних проектах), а також організацію зворотного зв'язку для подальшого удосконалення освітніх стратегій.

Можна впевнено стверджувати, що реалізація зазначених функцій освітнього лідерства забезпечує цілісність управлінського процесу, сприяє інтеграції принципів сталого розвитку в освітню практику та формуванню в майбутніх фахівців здатності до відповідальної професійної і громадянської діяльності.

Ефективна реалізація управлінського ресурсу освітнього менеджменту у формуванні цінностей сталого розвитку майбутніх педагогів можлива лише за умови впровадження цілісної системи управлінських механізмів, інтегрованих у стратегію розвитку закладу вищої освіти. Такі механізми мають не обмежуватися окремими ініціативами, а виступати інституційно закріпленими складовими освітньої політики, що забезпечує їхню сталість, ефективність і результативність.

По-перше, упровадження міждисциплінарних освітніх компонентів («Педагогіка сталого розвитку», «Основи циркулярної економіки в освіті» тощо) має розглядатися не як ініціатива окремих викладачів-ентузіастів, а як частина довгострокової стратегії університету, інтегрована в його місію та освітні програми. Такий підхід дозволяє формувати у студентів цілісне розуміння взаємозв'язку педагогічної діяльності з глобальними завданнями сталого розвитку.

По-друге, системне створення інституційних умов для розвитку студентського самоврядування сприяє перетворенню здобувачів освіти з об'єктів педагогічного впливу на активних суб'єктів освітнього процесу. Зокрема, інституалізація таких структур, як «екоради» чи «офіси сталого розвитку», забезпечує можливість студентам брати участь у прийнятті управлінських рішень, реалізації екологічних та соціальних ініціатив, а також у формуванні власної траєкторії професійного розвитку.

По-третє, організація хакатонів, тренінгів та соціальних проектів у межах проектного підходу надає студентам можливість опановувати інструменти стратегічного планування, управління ресурсами, оцінювання результативності та командної взаємодії. Така діяльність формує практико-орієнтовані компетентності, розвиває підприємливість і здатність до вирішення складних суспільних проблем у контексті цілей сталого розвитку.

По-четверте, активне партнерство закладу вищої освіти з громадськими організаціями, бізнес-структурами та місцевими громадами має стати невід'ємною частиною стратегії зовнішніх комунікацій університету. Така співпраця дозволяє досягати синергетичного ефекту: поєднувати академічний потенціал із практичними ресурсами соціальних і бізнес-структур, створювати простір для інноваційної взаємодії та підвищувати суспільну значущість університету.

По-п'яте, розвиток інституту наставництва та тьюторства виступає важливим інструментом накопичення і трансляції професійного капіталу університету. Наставництво забезпечує не лише передачу знань і досвіду від викладачів і старших студентів, але й підтримку лідерського потенціалу молоді, сприяє індивідуалізації освітнього процесу, розвитку відповідальності й здатності до самоменеджменту.

Результати здійсненого аналізу дозволяють стверджувати, що системне впровадження зазначених механізмів у практику освітнього менеджменту створює умови для ефективної інтеграції цінностей сталого розвитку в професійну підготовку майбутніх педагогів, забезпечуючи їхню готовність до виконання ролі агентів змін у сучасному суспільстві.

Проведене дослідження дало можливість сформулювати висновок, що освітнє лідерство виступає ключовим ресурсом освітнього менеджменту для досягнення стратегічної мети – формування у майбутніх педагогів цінностей сталого розвитку. Ефективне управління цим ресурсом через механізми стратегічного планування, проектного управління та розвитку партнерств дозволяє трансформувати освітній процес, забезпечуючи підготовку педагогів-лідерів, здатних реалізовувати ідеї сталого розвитку в майбутній професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мармаза О. І. Менеджмент освітньої організації Харків: ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
2. Листопад О., Мардарова І. Формування управлінської культури майбутніх педагогів дошкільної освіти. Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Педагогічні науки. Ізмаїл: РВВ ІДГУ. 2022, (58) С. 89–101. DOI: [https://doi.org/10.31909/26168812.2022-\(58\)-10](https://doi.org/10.31909/26168812.2022-(58)-10)
3. Листопад О. А., Мардарова І. К., Гуданич Н. М. Самоменеджмент освітньої діяльності студентів як складова професійного розвитку засобами дистанційного супроводу. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки, 2023, Вип. 3 (53). С. 40–51. DOI : <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2023-3-53-40-51>
4. Листопад О., Мардарова І., Листопад Н. Педагогічна підтримка сталого професійно-творчого саморозвитку майбутніх педагогів. Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія: Філософія. Педагогіка, 2025. № 1 (8), С. 105–111. DOI: <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2025-1-12>
5. Освітнє лідерство: від теорії до практики : монографія / авт. кол.; за наук. ред. В. Р. Міляєвої; Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ; Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2021. 296 с.